

Noerspene (11)

" Î ! Î ! Î ! Dji v's'a vèyu sautèler è l' èr ! V' n' èstîz nèn à vosse n' auje, ènn'don... " Bêr Ike, arnauje k' il èst, avève volu leû fé awè peû ! - Èt kwè, Noerspene, avèz trové c' ki fiève tant d' brû ?

- Oyi-da, dji vos présinte nosse novia soçon vinu d' au lon. Pwèlèkêr ki s' lome. Èwou èstîz ?

- On n' sé mày, dj' avève dimèré padrî vos èt ièsse prèsse à vinu vos aspaler.

- Vs-avèz bèn fait, on monsse arève polu m' volu rabrèssî èt assatchî au fond do traû po s' n' amougnî d' ivîer. Tot cauzant d' mougî, vinèz don. I gn'a assèz d' cûtèpeûres po trwès. On va paurti.

- Mmm ! Èt c' èst do bon, a radjouté Pwèlèlêr k' avève dèdja agnî dins on frût.

L'WALON D' L'ANËYE 2002

L' Institut Djules Dèstrêe, après Djan-Clâde Derudder, Luk èt Djan-Pîre Dardène, Mitchèl Foukart, Fulipe Suinen, Trêze Snoy èt Djan-Mitchèl Sêve à doné s' pris à Djan Louvèt k'a " volu prinde dins sès brès ène soce ki riskéve di voler dins l' batch aus cindes di l' istwêre." " Intèllectuwèl i boute deûr come on ovri, djowant do linwâdje françès come di s'pus binamé osti." Il "apontèye sès sicrîjâdjès po bati, tos lès djoûs, ène soce k' a l' idêye d' lèye minme." È l' mwès d' novimbe 2002, Artûr Dèlcampe, au Noû-Lovén, avéve ridjouwé s' pîce "Bèrdèlaedjes è l' Walonîye*" avou Djan-Clâde Derudêr dins l' role d' Ulisse. Viè sètîmbe 2004, Louvèt va fé rèxhe ène sakwè d' novia au sudjèt d' Simènon.

**On fi î ritrove s'popa èt djôzer avou li do vikaedje è l' Walonîye di 1946 à 1975.*

*

L' ôtrayîr l' françès Djak Lang dijéve "k'lès èmigrés ont l' drwèt d' awè dès sicoles po s'aprinde li liwaedje di leûs popa èt pârins." Oyi-da, mins vèla come vèci, lès indidjînes, zèls, ont l' drwèt di clôre leû g...

*

Lès sincyeus son-st-au corant k'c'est dès walons k'ont stî lès prumîs a bati Noû-York viè 1624. A "Manratan" Èèe pîre èst là po l' rimimbrance. Savenu-t-i k'dins lès annèyes 1820 i gn'avéve vèlà ène binde di maufêjants ki robîne èt scrotîne lès djîns come lès Scarfèsses èt nos Brûleus d' pîds ? Minme k'on lès surloméve lès "Cruel Walloons", lès cruwèls Walons, dins l' kaurtî d' *Little Antwerp* !!

*

Blics ranche èt wêre ramoncèle, Pâwèl dsus lès plantches bèrdèle, Bouxh è s' rantch pèstèle, Blêr frote

mantche prêche po s' tchapèle, Sadâm nanche èt raguèle, ène paurt d' l' Ôtan arandje li carouzèle, Tchirâc èt Sxhrâdêr sayenut ène kandje d' andèle, Lowi Mitchèl, astantche, s' ècomèle...
On nos

èmantche èt bèn rade è nn' awè à nos cårdèles.

*

I n' faut nèn machî lès djinres.

A l' O.N.U. i gn'a on tauvla, dobe do "Guèrnica" da Picasso. I fait s' sovnu lès djîns do

martîre dèl vile au bon tîmps dès frankisses. Paski Colén Pâwèl avéve à càuzer pa padvant li d' sakants d' sès prodjèts po l' Irâk, on l'a muchî ddrî on grand bleuwe linçou !

*

È l' France, i gn'a on prodjèt di lwè conte lès "mèrcènères", cès djîns ki volenut fé soûdârd po on ôte payi èt intèrvînu dins lès civilès guêres. I porîne ièsse insi condanés à 5 ans d' gayole èt 75.000 Uros. Esseki ça z-aréve arindjî dins l' tîmps lès bidons è lès Congo, Moûzanbike, èvd, èt audjourdu è l' Câte d' Ivwêr, on l' pout s' è l' dimander mins, kwè arîne

dit lès Malrà èt ls ôtes dèss
Intèrncionâlès Brigâdes di
36 è l' Èspagne ? L' drole;
là-ddins, c' èst ki li lwè
avéve sitî mèteuwe dsus l'
tauve pau govèrnimint da
Liânèl Djâspin !

*

Si tot va bén, au
mwès d' mârs ki
vént, nos soudârs è
l' Afganistan vont
ièsse rafiî pa l'
visite di leû Minisse
Flawôt. Dins sès
bagaedjes il a
promètu d'leû
amwinrner
Mèlanîye, l'
gagnante dèl Stâr
Acadamêye d'
Retele. Dins c' payî
là, èwousk'on a "mètu" à l'
uxh lès tâlibans èt rarindjî
tot à môde di djîn', v'l'a-t-i
nén ki l' Suprinme Coû a
dècidé di sèrer l' pwate d'
intrêye auzès tèlèvisions d'
l' ètrandjîr passk'èles sont,
d' après lèye, *pourciatiques*
èt *antisclamisses* avou leus
imaudjes ki n' sont nén todi
bounes à vîre. Vèyèz
k'c'èst nén si auji k'ça d'
kandjî amon ls ôtes...

*

A, oyi, grâce à nos (?), nos
bounès bîres d' abîye
n'vonts nén awè à payî pus
d' taces po intrer è l'
France. On va co polu lès î
bwâre à bon conte (?)

*

Dsus l' tîmps k'sakants
n'pinsenut à rén, dèss
sincyeus d' l' Univèrsité d'
Gent s' sont clincî èt tûzer
dsus l' sâcisson. Insi, tot lès
riwètants avou dèss bèrikes à
vîre di tot tot corpuprès, i s'

sont rindus conte k'i
z'avîne è leû rondeuwe
panse plin d' bactèrêyes
fwate asséz pou contrébate
lès antibiotikes k'on nos
done à nos kand on èst
malâde. Parètréve k'c'èst
passk'on sititche branmint

pokètes èt, parèt-i, rén k'a
lès rèscontrer vos riskèz,
vos, d' atraper cit mwêje
maladîye si vos èstèz ène
miète fwèbe do keûr, dèss
rins, o *positif*, evd. Come
kwè, l' volèz o nén, vs n'
èstèz à iute di rén !

*

È l' Marâk on vént d' tchèr
d' akwârd po sicîre
li berbère è l' alfabèt
tifinagh pus rade k'
avou dèss caractères
romins o arabes. L'
tifinagh è st-on
alfabèt vî di 3 000
ans, oufti.

*

Tanawète vos avèz,
come tot l' monde, li
licote. Vos n' savîz nén
pokwè, ènn'don, èt bén
on vént d' trover l'
rêjhon. Dèss sincyeus
ont trové k' c' è-st-on

èritâdje di nos ratatayons do
tîmps k'i z' èstîne co à nawî
dins lès grandès basses.
Oyi-da, ça rimonte à 300 èt
dèss (on n' èst nén à ène
faflote près) miyons d'
annêyes èt i z'avîne co dèss
brantchîyes come lès
pèxhons !

*

Pus près d'nos tîmps, lès
mamouts, zèls, on disparètu
i gn'a 30.000 ans. Tèvozé
on è ritrove dins lès glèces
dèl Sibèrêye èt l' tchaur è
sèréve co ètîr, minme ki lès
friskos, nonna, lès èskimos
è mougîne co. Come dins
ène glacîre di Iakoust, i
nn'ont co deus bokèts, lès
Russes volenut s'arindjî
avou lès Djaponès po è
cloner ène cope.

*

d'trop d'cès drogues
là dins lès caboulêyes d'
nos pourcias po lès tinus
bén craus èt ardants. I n'
vos faut nén riwêfî d' crèsse
lès namurwèsès avizances,
on n' aréve nén co passé
foû lès pîres dèss limites...

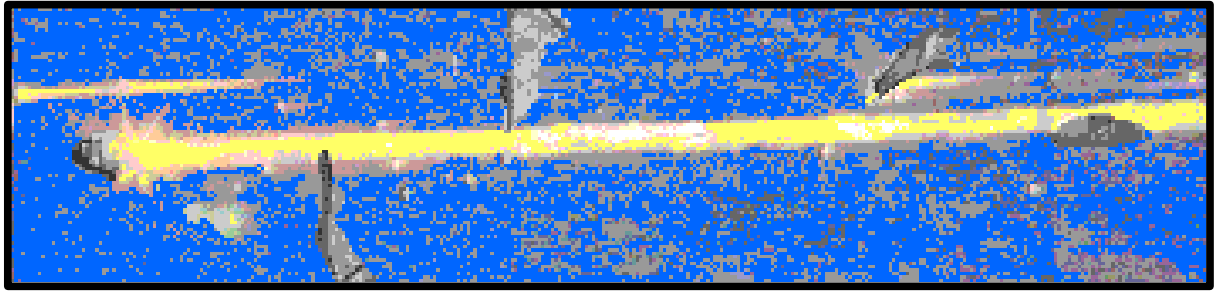
*

Dins lès proves da Colén
Pâwèl, i xhèneréve k'i gn'a
dèss axhoûtes do tèlèfone da
Sadâm avou Bin Lâdén k'
on n' poréve nén, d' après
li, è tinu conte. Èles si
rapwartîne, di-st-i, à ène
auto tchèyeuwe è pane èt
k'i s' avéve kèrdjî d'fé
arindjî amichtauevîmint pa
onk di sès copwinneus.

*

C' n'èst nén tot ça, v'l'a-t-i
nén k' amon nos ôtes i vos
faut wêfîz à kî vos vos
riftèz. Tos ls amèrikins î z-
ont stî vaccinés conte lès

Tot cauzant d'brantchiyes, ça nos fait nos sovnu k'i gna co ène comussion ki vént di s' fini come ène vèsse. Dins nosse djonne timps, po lès grossès comussions, on nd' aléve ètou au fond do djârdén èt lès léyî tchèr dins l' trau po k'ça n' disrindje nèlu. C'n'èst k'kand on l'vudéve au grand loussèt k'ça flêréve ène miète mins, au mwins, ça z-ècrachéve Bén lès tères aus canadas.

*

Carimbolâdje : Dins on dès dêrins raplous conte li cancêr, on a dit ki l' sé d'platène (vèyèz dsus l' tâvla d' Mindèlièv po l' lumèro) è-st-on rmède k'a stî bon po sognî lès kinikes do coreû amèrikin Amstronk k' avîne sifî atakêyes pa cit maussîye maladêye. Dîre k' c' èst l' momènt k'a chwèzi Arcèlâr po sèrer lès tchâdès platènerêyes do vichnauve Lîdjwès !

*

Come c' èst drole, è l' France, on ome s' avéve mwêji passk' on l' acuvéve di "tèrorisme intèlectuwèl" èt réclamer po ça papadvant lès djûdjes. L' Tribunâl a décidé k' i n' poléve nèn s'dîre mètu à l' abat pou l' réjhon k' il avéve sifî trêti insi dins l'

câde di s' *publike bouye èt d' sès idêyes d' ovreus* ! Est-ce k' amon nos ôtes, do costé d'Lu Tchèstè ?...

*

Bia-Coulon, a pèté djuv avou sèt vîyes. Tot come l' **Tchèt-àl-fachète**...

*

Po kandji, vola ène tchanson di dvant l' guêre

D'après totes lès prédications
Des savants, des grands astèroloques,
L'èsté k' est passé d'véve iéssé ène sèjhon

A nos mète l'êwe à l'boke.
Nos d'vîne voye des fwâtes tchaleus

Corne on n'n'é vwè mây èl Belgike.

Enfin, nos dvîne tèrtos div'nu noers

Pîre k'lès nèg's è l' Afrike.

Adon nos fyant là d'sus

Nos n'n alîne è voyaedje

Sins prinde nosse paraplu

Piski duvéve fé si sètch

Mins volà k'il atake à ploûr,

K'atake à ploûr,

K'atake à ploûr.

On s'dit : "C'è-st-én oraedje mutwè

Bén rade çoula passrè".

Mins volà ki ratake à ploûr,

Ratake à ploûr,

Ratake à ploûr.

Adon n's'avons stî ramouyis.

Dj'a cauzu stî néyi.

Dj' ô Bén k'c'è-st-a càse di St Mèda

Ki n' savans yeut tant d'plaeve
C'èst li ki nos a d'né, nom di tchvau,

Dès lavasses après l'djêve.

Enfin dijîne-t-on po s'consoler
I va ploûr insi chij samwinnes
Après kwé çoula n'saréve nèn durer.

On dwèt candjî l' sène.

Diè, nos vla fén djulèt on va polu à l'vole

Si sièrvu d'sès ombrèles,
droviè lès parasols

Mins volà ki ratake à ploûr,

Ratake à ploûr,

Ratake à ploûr.

Co Bén vochal li mwès d'awousse,

On va nn'aler tot nou.

Mins volà ki ratake à ploûr,

Ratake à ploûr,

Ratake à ploûr.

Mutwè kça ira mia l'ôte èsté

A mwins k'ça n'fuche co pé.

Enfin nos avans stî sognîs

Tot l'timps dès vacances à l'campagne,

Dès samwinnes ètire on n'a wazu bodjî

Di sogne di s'ritrover à bagni

Mi feume ni s'poléve consoler

Di n'polu sorti s'cote di sôye,

Si novi tchapia, ses p'tits clèrs solés.

Diè, c'estéve ène bèle sôye !

Ele ploréve nût ét djoû, mi dj'bwêrléve sins façon :

"Vochal lès grandès aiwes,
ripurdons nosse t'chanson"

Waî ! Volà ki ratake à ploûr,

Ratake à ploûr,

Ratake à ploûr.

C'èst chal k'i nos fauréve avu

Deus, trwès, kates paraplus

Ca volà ki ratake à ploûr,

Ratake à ploûr,

Franch'mint n'èsse nèn po vs assoti

Di todi ploûr insi ?